

DE GEZONDE STAD MONITOR 2024

ZO STAAT ONZE HOOFDSTAD ERVOOR!

**DE
GEZONDE
STAD**

INHOUDSOPGAVE

VOEDSEL	3
STEM VAN DE STAD: DUURZAAM VOEDSEL	3
LOKAAL VOEDSEL	3
PLANTAARDIG VOEDSEL	3
GEZOND VOEDSEL	4
GROEN	5
STEM VAN DE STAD: HITTESTRESS	5
AMSTERDAMMERS OVER GROEN	6
BIODIVERSITEIT	6
LUCHT EN VERVOER	7
STEM VAN DE STAD: SCHONE LUCHT	7
UITSTOOTVRIJ VERVOER	7
FIETSEN	8
BEREIKBAARHEID	8
ENERGIE	9
DUURZAME ENERGIE	9
UITSTOOT	9
AARDGAS	10
ENERGIEARMOEDE	10
WATER	11
OVERLAST	11
CONSUMPTIE	11
VERVUILING	11
CIRCULARITEIT	12
CIRCULAIR	12
HUISVUIL	12
STRAATVUIL	13

VOEDSEL

Amsterdam is een levendige stad met een groot en divers voedselaanbod. De verschillende keukens brengen de stad tot leven en zorgen, onder andere, voor verbinding tussen verschillende culturen. Het voedselaanbod staat aan de basis van een gezonde stad. Er gebeurt dan ook veel op het vlak van gezond, duurzaam en lokaal voedsel.

STEM VAN DE STAD: DUURZAAM VOEDSEL

Uit ons eigen onderzoek in samenwerking met onderzoeksbureau Motivaction blijkt dat bijna de helft van alle Amsterdammers (45%) vindt dat ze met het eten dat zij kopen invloed kunnen hebben op klimaatverandering. Dit gevoel leeft het sterkst onder millennials. Zo'n 53% van de ondervraagden geboren tussen 1986 en 1995 is het namelijk eens met deze stelling, terwijl slechts 18% zich daar niet in kan vinden. Daarbij geeft zo'n 33% van de Amsterdammers aan ook daadwerkelijk te letten op wat voor eten zij kopen om zo klimaatverandering tegen te gaan. Amsterdammers behorend tot Generatie X (geboren tussen 1971 en 1985) geven met 37% het vaakst aan dit te doen. Hierna volgen de millennials (geboren tussen 1986 en 1995) en Gen Z'ers (geboren tussen 1996 en 2010) met respectievelijk 36% en 33%.

LOKAAL VOEDSEL

De keuzes die wij maken op het gebied van voedsel hebben invloed op de wereld om ons heen. De wereldwijde voedselproductie is namelijk verantwoordelijk voor meer dan een derde (34%) van alle door mensen uitgestoten broeikasgassen.¹ Een manier om duurzame

voedselkeuzes te maken is om meer seizoensgebonden en lokale producten te kopen. Een gemiddelde Amsterdamse maaltijd legt nog altijd ongeveer 30.000 kilometer af voordat het op ons bord ligt.² Het verkleinen van deze afstand door meer lokaal voedsel te eten kan leiden tot minder uitstoot van broeikasgassen. Toch is het hierbij wel van belang dat lokale producten op een duurzame manier worden geproduceerd. Zo kan een tomaat uit Spanje soms beter voor het milieu zijn dan een tomaat uit het Westland, omdat laatstgenoemde meestal in verwarmde kassen wordt gekweekt.³

Toch blijft het lastig om lokale producten te vinden. Zo geeft maar liefst 58% van de Amsterdammers aan niet te weten waar zij streekproducten kunnen kopen. Het is dan ook niet verrassend dat slechts 5% van alle Amsterdammers vaker dan één keer per week een product koopt uit de regio rond Amsterdam. Dit terwijl maar liefst 71% van de inwoners aangeeft het liefst wél vers voedsel uit de regio of het seizoen te kopen.⁴ Het ligt dus niet aan een gebrek aan goede wil onder Amsterdammers. Dit biedt perspectief voor de gemeente, die wil dat in 2030 minstens 25 procent van ons voedsel regionaal en duurzaam geproduceerd is.

PLANTAARDIG VOEDSEL

Een andere manier om duurzame voedselkeuzes te maken is om vaker te kiezen voor plantaardige producten in plaats van dierlijke producten. Vleesproducten zijn, bijvoorbeeld, verantwoordelijk voor maar liefst 40% van alle broeikasgassen die vrijkomen bij het produceren van ons voedsel. Dit komt doordat voor het produceren van 1 kilo vlees gemiddeld maar liefst 5 kilo plantaardig voedsel nodig is.⁵

1 Crippa, M., Solazzo, E., Guizzardi, D., Monforti-Ferrario, F., Tubiello, F. N., & Leip, A. J. N. F. (2021). Food systems are responsible for a third of global anthropogenic GHG emissions. *Nature Food*, 2(3), 198-209.

2 Het Parool (2022) [Amsterdam is een voedselbos rijk: 'Zo hoeft ons eten niet meer 30.000 kilometer te reizen'](#)

3 De Correspondent (2015) [Zijn meer voedselkilometers altijd slechter voor het milieu?](#)

4 Gemeente Amsterdam (2022) [Consumptie en duurzaamheid in Amsterdam](#)

5 Mileucentraal (2022) [Milieubewust eten: Vlees](#)

In 2022 consumeerde de gemiddelde Nederlander 75 kilo vlees (op basis van karkasgewicht).⁶ Een grove vuistregel is dat ongeveer de helft hiervan, dus 37,5 kilo, daadwerkelijk gegeten wordt. Dit is de laagste hoeveelheid sinds de start van de rapportage in 2005. Hiermee lijkt de dalende trend die in 2019 is ingezet te worden doorgezet. Toch eet de gemiddelde Nederlander per jaar nog altijd ruim 11 kilo meer vlees dan volgens het Voedingscentrum gezond is.⁷

Uit ons eigen onderzoek binnen Amsterdam blijkt dat bijna een kwart van de Amsterdammers (23%) geen vlees eet. Zo geeft 12% van de ondervraagden aan vegetarisch te eten, 6% veganistisch en 5% pescotaris (alleen vis). Nog eens 37% zegt één of meerdere dagen per week bewust geen vlees te eten. In stadsdeel Oost wonen met 19% relatief de meeste vegetariërs. Landelijk onderzoek van Motivaction wijst uit dat 9% van de inwoners van Nederland zich vegetariër noemt in 2023.

Van de Amsterdammers die (soms) geen vlees eten, geeft 10% aan dit meestal niet te vervangen. Inwoners die vlees wel vervangen doen dit met allerlei producten, van peulvruchten tot ei en van noten tot zuivel. Zo'n 43% van de Amsterdammers die (soms) vlees vervangt doet dit doorgaans met groenten en 31% geeft aan vlees te vervangen door kant-en-klare vleesvervangers. Over het algemeen is het belangrijkste in deze keuze dat mensen het lekker vinden en dat ze alsnog juiste voedingsstoffen binnenkrijgen. Voor 32% van de Gen Z'ers (geboren tussen 1996-2010) die vlees vervangen is het bovendien belangrijk dat het met een vegan product gedaan wordt.

GEZOND VOEDSEL

Landelijk onderzoek van Motivaction in opdracht van het Voedingscentrum wijst uit dat de gemiddelde Nederlander streeft naar een gezonder leefpatroon dan voorheen.⁸ Een manier om dit te verwezenlijken is door het eten van gezondere voeding. Uit onderzoek van de Gemeente Amsterdam blijkt echter dat er waarschijnlijk 100.000 Amsterdammers het risico lopen geen gezonde voeding te kunnen betalen vanwege hun financieel kwetsbare positie.⁹ Ruim de helft van de Amsterdammers met een laag inkomen geeft zelfs aan dit soms of vaak al meegemaakt te hebben. Dit terwijl maar liefst 8 op de 10 Amsterdammers met een laag inkomen aangeeft dat ze gezonder zouden eten als ze meer financiële middelen hebben.

Het is in Amsterdam relatief eenvoudig om ongezond voedsel te kopen. Maar liefst 84% van de voedselaanbieders heeft een overwegend ongezond voedselaanbod.¹⁰ Vooral in stadsdelen Nieuw-West, Noord en Zuidoost is het aanbod "heel erg ongezond voedsel" in verhouding tot het totale voedselaanbod veel groter dan in andere stadsdelen.¹¹ In de wijken Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp, Noord-Oost, Bijlmer-Centrum en Bijlmer-Oost heeft bovendien bijna 1 op 4 kinderen overgewicht of obesitas, terwijl dit over heel Amsterdam voor "slechts" 1 op de 6 kinderen geldt.¹²

6 Dagevos, H., Verhoog, D., van Horne, P., & Hoste, R. (2023). *Vleesconsumptie per hoofd van de bevolking in Nederland, 2005-2022* (No. 2023-139). Wageningen Economic Research.

7 Voedingscentrum (2022) [Wat is het Voedingsadvies voor Vlees?](#)

8 Motivaction (2023) [Vegetarisch eten onder druk](#)

9 Gemeente Amsterdam (2023) [Betaalbaarheid gezonde voeding](#)

10 GGD Amsterdam (2021) [Amsterdamse nota gezondheidsbeleid 2021-2025](#)

11 GGD Amsterdam (2019) [Heatmap Voedseldruk Amsterdam](#)

12 GGD Amsterdam (2021) [Amsterdamse nota gezondheidsbeleid 2021-2025](#)

Amsterdam bloeit en groeit. Over niet al te lange tijd zullen er meer dan een miljoen mensen in onze hoofdstad wonen. Al deze mensen hebben plek nodig om te wonen, waardoor het groen in de stad onder druk staat. De laatste jaren neemt de hoeveelheid groen per inwoner dan ook steeds af. Dit moeten we zien tegen te gaan, want groen houdt de stad gezond en leefbaar.

De hoeveelheid publiek groen is tussen 2018 en 2023 in Amsterdam met 159 hectare afgenomen. Dat is een daling van bijna 2%.¹³ In de stadsdelen Westpoort, Weesp, Zuid en Nieuw-West nam het publiek groen af. In de overige stadsdelen nam het publiek groen juist iets toe. Het aantal inwoners nam in dezelfde periode toe met 7,5%.¹⁴ In beide berekeningen is rekening gehouden met het feit dat Weesp sinds 2022 een nieuw stadsgebied is binnen de gemeente Amsterdam.

STEM VAN DE STAD: HITTESTRESS

De Gezonde Stad onderzocht samen met Motivaction hoe Amsterdammers de zomerse hitte beleven. In 2023 gaf ruim de helft van de ondervraagden (56%) aan het in de zomer zo warm te hebben gehad dat ze er binnenshuis last van hadden. Een jaar eerder gold dit nog voor 46%. Ook buiten werd de hitte intenser ervaren. Zo gaf 41% van ondervraagden aan buitenshuis last te hebben gehad van de hitte in de zomer van 2023, waar een jaar eerder nog 35% van de mensen dat aangaf. Het tegengaan van hittestress is niet alleen noodzakelijk voor een prettigere leefomgeving, maar draagt ook bij aan onze gezondheid. Een hoge gevoelstemperatuur kan namelijk leiden tot verschillende gezondheidsklachten.¹⁵

Bovendien wijst alles erop dat de zomers de komende jaren warm zullen blijven.¹⁶ Hete zomers komen de afgelopen jaren namelijk vaker voor en de zomer van 2023 was wereldwijd zelfs de heetste ooit gemeten.¹⁷ In Europa was het de op 4 na heetste zomer ooit. De zomers van 2021 en 2022 waren, onder andere, zelfs nog heter.¹⁸ In grote steden als Amsterdam wordt het doorgaans ook nog eens warmer dan daarbuiten. Dit komt doordat steen, asfalt en beton veel warmte vasthouden. Het verschil tussen stad en platteland kan daardoor op extreem warme dagen zelfs oplopen tot 7 graden.¹⁹

Ook binnen de stadsgrenzen kunnen grote temperatuurverschillen voorkomen. Zo zijn er in Amsterdam temperatuurverschillen van 5 graden gemeten.²⁰ Uit ons onderzoek komt naar voren dat deze verschillen ook worden ervaren door inwoners. Zo gaven inwoners van stadsdelen Centrum en West het vaakst aan binnenshuis last te hebben van hitte (respectievelijk 64% en 63%). In Zuidoost gold dit voor 42% van de ondervraagden. Dit lijkt geen toeval, want stadsdelen Centrum en West worden doorgaans als de minst groene stadsdelen van Amsterdam beschouwd, waar Zuidoost juist behoort tot de groenste stadsdelen. Maar liefst 69% van de inwoners van Zuidoost geeft aan in een groene omgeving te wonen. Voor Centrum en West is dat respectievelijk 43% en 46%. Ook in Noord en Nieuw-West vinden bewoners dat zij in een groene omgeving wonen (respectievelijk 69% en 60%). Opvallend is dat in Noord, ondanks het groen, relatief veel hittestress wordt ervaren. Zo gaf 48% van de bewoners van Noord aan afgelopen zomer buitenshuis last te hebben gehad van de hitte. Het meest van alle stadsdelen.

¹³ Gemeente Amsterdam (2024) [Monitor Groen 2022](#)

¹⁴ Allecijfers.nl (2024) [Statistieken gemeente Amsterdam](#)

¹⁵ Atlas Natuurlijk Kapitaal (n.d.) [Hittekaart - Gevoelstemperatuur op een zomerse dag](#)

¹⁶ NOS (2022) [Vaker extreme hitte in Nederland: hoe ziet de zomer er in toekomst uit?](#)

¹⁷ NU.nl (2023) [Deze zomer is wereldwijd met afstand heetste zomer ooit gemeten](#)

¹⁸ De Volkskrant (2023) [Het was de warmste zomer ooit](#)

¹⁹ KNMI (n.d.) [Stadsklimaat](#); Wageningen University & Research (n.d.) [5 Weetjes over Hitte in de stad](#)

²⁰ Het Parool (2023) [Waarom voelt het in Amsterdam altijd warmer?](#)

AMSTERDAMMERS OVER GROEN

Vergroening, zoals bomen, parken, tuinen zonder tegels en planten op daken en muren, kan een stad helpen afkoelen. Bomen bieden veruit de meeste verkoeling door hun schaduw, waarbij de verdamping van water via de bladeren nog eens voor extra verkoeling zorgt.²¹ Veel Amsterdammers zien dan ook het belang van bomen en groen in het algemeen in. Zo blijkt uit ons onderzoek in samenwerking met Motivaction dat 86% van de Amsterdammers bomen belangrijk vindt voor de stad en dat 63% van de Amsterdammers graag meer bomen in hun buurt wil. Binnen Generatie X (geboren tussen 1971 en 1985) leeft de wens voor meer bomen in hun buurt met 76% veruit het meest. Ook geeft 64% van de millennials (geboren tussen 1986 en 1995) aan graag meer bomen in hun buurt te hebben. Wat hier in mee zou kunnen spelen is dat, volgens Vlaams onderzoek, ouders hun kinderen het liefst zien opgroeien in een groene omgeving.²²

Amsterdammers zijn bovendien bereid om te zorgen voor het groen. Een derde (33%) van alle ondervraagden geeft aan zeker geïnteresseerd te zijn in het verzorgen van bloemen en planten in hun buurt en een deel hiervan doet dat zelfs al. Deze interesse leeft het sterkst binnen Generatie X (46%) en onder millennials (34%). Opvallend is ook dat mannen (31%) vaker aangeven hierin geïnteresseerd te zijn dan vrouwen (24%). Bovendien geeft nog eens 39% van de inwoners aan hier misschien geïnteresseerd in te zijn. Dit gevoel leeft het meest onder Gen Z'ers (48%) en millennials (46%).

Op basis van het meest recente inwonersaantal betekent dit dat ruim 300 duizend inwoners zeker geïnteresseerd zijn om groen te verzorgen in hun buurt.²³ Stel je eens voor hoe het groen in de stad eruit zou kunnen zien als al deze mensen hierin gefaciliteerd zouden worden. Uit landelijk onderzoek van Katalys blijkt echter dat bijna tweederde (63%) van de mensen in Nederland die zich inzet voor een betere leefomgeving, onder meer met groene initiatieven, hierin obstakels tegenkomt.²⁴

BIODIVERSITEIT

Steden als Amsterdam hebben een belangrijke functie op het gebied van biodiversiteit. Zo is er doorgaans dan ook een veel hogere biodiversiteit in steden dan op het platteland. Dit komt onder meer doordat de stad een gevarieerde omgeving biedt, waarin meer verschillende (kleine) ecosystemen ontstaan.²⁵ Amsterdam telt veel ecologisch belangrijke gebieden en heeft alleen al 10.000 soorten dieren en planten.²⁶ Dat is een kwart van de 40.000 soorten die in Nederland voorkomen.²⁷

Toch staat de natuur ook in de stedelijke omgeving onder druk.²⁸ Dit blijft ook niet onopgemerkt onder Amsterdammers. Zo maakt meer dan de helft van de Amsterdammers (51%) zich zorgen over dat er steeds minder insecten zijn. Dit gevoel leeft het sterkst binnen Generatie X met 59%.

21 Brown, R. D., Vanos, J., Kenny, N., & Lenzholzer, S. (2015). Designing urban parks that ameliorate the effects of climate change. *Landscape and Urban Planning*, 138, 118-131.

22 De Gezinsbond (2022) [Gezinnen vragen meer natuur dichtbij huis](#)

23 Allecijfers (2023) [Statistieken gemeente Amsterdam](#)

24 Katalys (2023) [Nederlanders steken ieder jaar 360 miljoen uur in betere leefomgeving](#)

25 Sweco (2020) [Building in Biodiversity for Climate, for Health](#)

26 Gemeente Amsterdam (n.d.) [Volg het beleid: Biodiversiteit](#)

27 Het Parool (2022) [Zijn er echte Amsterdamse dieren? 'Er komen nieuwe soorten bij en er vallen soorten af'](#)

28 Wageningen University & Research (2022) [Biodiversiteit](#)

LUCHT EN VERVOER

Amsterdam is een bruisende stad waarin wordt gewoond, gewerkt en gereisd. Al deze activiteit heeft gevolgen voor de lucht om ons heen. Zo behoort onze hoofdstad al geruime tijd tot de steden met de slechtste luchtkwaliteit van Nederland. De gemeente zet in op het verbeteren van deze luchtkwaliteit en doet dat onder andere door te kijken naar hoe wij ons door de stad verplaatsen.

STEM VAN DE STAD: SCHONE LUCHT

Ons onderzoek in samenwerking met Motivaction laat zien dat bijna de helft van de Amsterdammers (48%) zich weleens zorgen maakt of de lucht in hun buurt wel schoon is. Binnen Generatie X (geboren tussen 1971 en 1985) maakt zelfs 58% zich hierom zorgen. Dat is het meest van alle generaties. Wanneer we inzoomen op de verschillende stadsdelen, zien we dat 44% van de inwoners van Noord de lucht in hun buurt schoon vindt. Dat is het hoogste percentage van alle stadsdelen. In Nieuw-West vindt slechts 26% de lucht in hun buurt schoon. Dat is het laagste percentage van alle stadsdelen.

De zorgen onder Amsterdammers over ongezonde lucht zijn niet onterecht. Schone lucht is namelijk belangrijk. Naar schatting sterven wereldwijd 7 miljoen mensen vroegtijdig door de gevolgen luchtvervuiling en gaan er ook nog eens miljoenen gezonde levensjaren verloren. Bij kinderen kan luchtvervuiling, onder andere, leiden tot verminderde longfunctie en verergerde astma. Bij volwassenen zijn hartziekte en beroerte de meest voorkomende oorzaken van vroegtijdige sterfte. Dit plaatst de ziektelast van luchtvervuiling op hetzelfde niveau als een ongezond dieet en roken.²⁹

In Nederland is de luchtkwaliteit de laatste jaren verbeterd, maar er is nog altijd sprake van vervuilde lucht. Jaarlijks overlijden er dan ook ongeveer 11.000 mensen vroegtijdig door ongezonde lucht.³⁰ Ook in Amsterdam is de luchtkwaliteit de afgelopen 10 jaar verbeterd. Toch werden op alle meetpunten in de stad de advieswaarden van de WHO voor stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof (PM₁₀ en PM_{2.5}) ruimschoots overschreden.³¹ De gemiddelde Amsterdammer leeft daarom ongeveer 11 maanden korter en rookt gemiddeld 4,4 sigaretten per dag mee als gevolg van luchtverontreiniging in de stad.³²

UITSTOOTVRIJ VERVOER

Het gemotoriseerde verkeer in Amsterdam is een belangrijke oorzaak voor ongezonde lucht in de stad. Zo is het verantwoordelijk voor ongeveer 11% van de totale CO₂-uitstoot van Amsterdam.³³ De gemeente wil daarom dat in 2030 al het verkeer in de stad volledig uitstootvrij is. Hiervoor kan, onder andere, ingezet worden op elektrisch rijden en het stimuleren van fietsen.

Op het gebied van elektrisch rijden is nog veel ruimte voor groei. In 2022 groeide het aandeel elektrisch gereden kilometers naar 7,4%, waar dit in 2021 nog exact 5% was. De vervoersmiddelen die de meeste elektrische kilometers maken zijn OV-bussen (27%), brom- en snorfietsen (20%) en taxi's (15%).³⁴ Voor de brom- en snorfietsen geldt waarschijnlijk dat een groot deel van de kilometers gereden wordt op deelscooters. De gemeente wil het aantal elektrische deelscooters verhogen van 770 naar 1200.³⁵ Het is op dit moment niet precies duidelijk hoeveel elektrische personenauto's rondrijden in de stad. In heel Nederland waren in 2022 ongeveer 250.000 van de in totaal 9.000.000 auto's elektrisch.³⁶

29 WHO (2021) [New WHO Global Air Quality Guidelines aim to save millions of lives from air pollution](#)

30 Rijksoverheid (2020) [Schone lucht voor 50% gezondheidswinst](#)

31 GGD Amsterdam (2023) [Meetresultaten luchtkwaliteit Amsterdam 2022](#)

32 Gemeente Amsterdam (2023) [Ontwerpverkeersbesluit nul-emissiezone brom- en snorfietsen Amsterdam 2025](#)

33 Gemeente Amsterdam (2023) [Ontwerpverkeersbesluit nul-emissiezone brom- en snorfietsen Amsterdam 2025](#)

34 Gemeente Amsterdam (2023) [Klimaatrapportage 2023](#)

35 NH Nieuws (2023) [Gemeente Amsterdam zet in op meer deelscooters: "Vervangt juist de fiets en het openbaar vervoer"](#)

36 RTL Nieuws (2022) [Amsterdam wil alleen nog elektrische auto's, maar worden die ooit betaalbaar?](#)

FIETSEN

Van alle ondervraagde Amsterdammers in ons onderzoek gaf 15% aan niet te kunnen fietsen. Binnen deze groep geeft 44% aan dit niet te kunnen vanwege een lichamelijke beperking en 26% hier niet fit genoeg voor te zijn. Er zijn binnen deze groep ook mensen die niet willen fietsen (28%), omdat ze, bijvoorbeeld, bang zijn te vallen of het verkeer te gevaarlijk vinden.

Inwoners van stadsdelen Zuid en Centrum (beide 29%) geven het vaakst aan fietsen in hun buurt gevaarlijk te vinden. Inwoners van Zuidoost en Oost (beide 15%) geven daarentegen het minst vaak aan fietsen in hun buurt gevaarlijk te vinden. Inwoners van Noord (68%) vinden het over het algemeen het prettigst om in hun buurt te fietsen, gevolgd door Zuidoost met 67%. Wat verder opvalt is dat mensen met een beneden modaal inkomen vaker aangeven fietsen in hun buurt gevaarlijk te vinden dan mensen met een bovenmodaal inkomen. Voor de eerste groep geldt dat voor 32%, terwijl dat voor de laatste groep voor 14% geldt.

BEREIKBAARHEID

Uit ons onderzoek blijkt dat 23% van alle Amsterdammers aangeeft niet overal naartoe te kunnen reizen waar ze heen willen binnen de stad. Inwoners uit stadsdeel Centrum geven het vaakst aan dit niet te kunnen (30%), gevolgd door Zuidoost met 29%.

Voor 18% van de Amsterdammers is een OV-halte te ver weg. Inwoners van stadsdelen Noord en Centrum geven het vaakst aan dat een OV-halte voor hen te ver weg is (respectievelijk 27% en 26%). De bewoners van Noord en Centrum geven ook vaak aan niet zonder een auto te kunnen (respectievelijk 41% en 37%). Toch geven mensen uit Nieuw-West met 45% het vaakst aan niet zonder auto te kunnen. Voor de gemiddelde Amsterdammer geldt dat 35% niet zonder auto kan.

Momenteel is Amsterdam bezig met een energietransitie. Hierbij wordt van fossiele brandstoffen overgestapt naar hernieuwbare energiebronnen, omdat deze schoner en duurzamer zijn. En dit lijkt belangrijker dan ooit. Warmterecords sneuvelen aan de lopende band, de jaren worden natter en energieprijzen stijgen naar zeldzame hoogtes. We kunnen daarom niet vroeg genoeg overgaan op duurzame energie!

DUURZAME ENERGIE

De afgelopen jaren is de steun onder Amsterdammers voor de energietransitie alleen maar toegenomen. In 2023 vond 88% van de Amsterdammers de overstap naar duurzame energie een goede zaak. Daarbij vindt ruim driekwart (77%) van Amsterdam dat iedereen in de maatschappij verantwoordelijk is voor deze overstap en daar dus ook zelf aan bij zou moeten dragen.³⁷ De gemeente kan dus rekenen op een groot draagvlak voor de transitie naar hernieuwbare energie. Dit is energie die afkomstig is uit onuitputtelijke natuurlijke bronnen, zoals water, wind en zon.

In 2021 werd in Amsterdam 10,2% van alle verbruikte energie (elektriciteit, warmte en vervoer) opgewekt door hernieuwbare bronnen. Het jaar daarvoor was dat nog 9,1%, wat weer meer was dan eerdere jaren.³⁸ Er kan inmiddels gesproken worden van een omhooggaande trend, al loopt onze hoofdstad nog wel achter op de rest van het land. In 2021 kwam landelijk namelijk precies 13% van alle verbruikte energie uit hernieuwbare bronnen.³⁹

Een vorm van duurzame energie is zonne-energie. Op de Amsterdamse daken liggen inmiddels meer dan 1 miljoen zonnepanelen, waar begin 2021 de teller nog op een half miljoen stond. Deze zonnepanelen leveren zo'n 250 megawatt schone stroom op. Genoeg om het jaarlijks verbruik van 120.000 huishoudens te dekken.⁴⁰ In 2030 wil de gemeente Amsterdam de helft van het geschikte dakoppervlak gebruiken voor zonne-energie. Dat komt neer op zo'n 550 megawatt.⁴¹

UITSTOOT

De uitgestoten hoeveelheid CO₂ in Amsterdam is in 2022 gedaald naar 3.760 kiloton, dat is 6% minder dan het jaar daarvoor.⁴² Hiermee is de vermoedelijke uitstoot voor het eerst minder dan in het referentiejaar 1990. Toen werd er naar schatting 3.810 kiloton CO₂ uitgestoten. De gemeente Amsterdam heeft de ambitie om in 2025 minstens 5% minder CO₂-uitstoot te realiseren dan in 1990. Volgens een recente doorrekening van CE Delft zal dit doel waarschijnlijk ook gehaald worden, namelijk met een reductie van 6%.⁴³ Dit is een opstapje richting het grotere doel om in 2030 maar liefst 60% minder CO₂ uit te stoten dan in 1990.

Waar rekening mee moet worden gehouden is dat de hierboven genoemde cijfers gaan over de directe CO₂-uitstoot in Amsterdam. Dat is alle CO₂ die binnen de stadsgrenzen wordt uitgestoten. De indirecte CO₂-uitstoot, die voortkomt uit het produceren en vervoeren van alle spullen die in Amsterdam worden geconsumeerd, is vier keer groter.⁴⁴

37 Gemeente Amsterdam (2023) [Routekaart Klimaatneutraal Draagvlak Energietransitie](#)

38 Rijksoverheid (2023) [Regionale Klimaatmonitor](#)

39 CBS (2023) [Hernieuwbare energie in Nederland 2022](#)

40 Het Parool (2023) [Meer dan een miljoen zonnepanelen in Amsterdam](#)

41 Gemeente Amsterdam (2023) [Klimaatrapportage 2023](#)

42 Gemeente Amsterdam (2023) [Klimaatrapportage 2023](#)

43 CE Delft (2023) [Inventarisatie aanvullend klimaatbeleid Amsterdam 2030](#)

44 Gemeente Amsterdam (2023) [Staat van de Stad](#)

AARDGAS

Ongeveer één op de vijf woningequivalenten in Amsterdam is aardgasvrij.⁴⁵ Dat komt neer op zo'n 109 duizend woningen. De gemeente Amsterdam heeft de ambitie dat alle gebouwen in 2040 volledig aardgasvrij zijn. Als tussenstap moeten daarvoor in 2030 al 260.000 woningequivalenten aardgas vrij zijn.⁴⁶ Dat is nog een behoorlijke stap vanaf het huidige aantal.

Een andere manier om tot minder aardgasverbruik te komen is door het isolatieniveau van gebouwen te verhogen. Op dit moment heeft ongeveer een derde van de woningen in de stad een hoog isolatieniveau (energielabel A of B), bij weer een derde is het energielabel niet bekend, en het laatste deel betreft woningen met het energielabel C tot en met G. Daarbij komen niet-geïsoleerde woningen vooral voor onder sociale particuliere huur.⁴⁷

Volgens onderzoek van I&O Research is de gemiddelde Amsterdammer zeker bereid om de overgang te maken naar een aardgasvrije stad. Het ontbreekt alleen vaak aan handelingsperspectief. Zo vormen de hoge kosten van het isoleren van een woning vaak een drempel om meer te doen. Veel Amsterdammers hebben de afgelopen jaren daarom gekozen voor een zogenaamde *quick fix*. Dit zijn korte termijnacties, zoals de thermostaat lager zetten en duurzame verlichting nemen.⁴⁸

ENERGIEARMOEDE

Het zal niemand ontgaan zijn dat de energieprijzen de afgelopen jaren flink zijn gestegen. Zo was de jaarlijkse gemiddelde energierekening in Nederland in juni 2023 maar liefst 630 euro hoger dan in juni 2022.⁴⁹ Ook in Amsterdam voelden bewoners de hoge energiekosten in hun portemonnee. Waar in 2021 ongeveer 43.000 Amsterdamse huishoudens leefden in energiearmoede,⁵⁰ is dit aantal in 2022 zelfs opgelopen tot 52.600 huishoudens (10,6% van het totaal). Vooral in de wijken Volewijck, Tuindorp Nieuwendam, Zuid Pijp, Slotermeer-Zuidwest, Tuindorp Buiksloot en Betondorp is er sprake van veel energiearmoede.⁵¹ In 2022 leefden landelijk naar schatting 602 duizend huishoudens (7,4% van het totaal) in energiearmoede.⁵² Hiervan is sprake wanneer een huishouden een relatief groot deel van het inkomen kwijt is aan energie.

45 Gemeente Amsterdam (2023) [Aardgasvrij Amsterdam](#)

46 Gemeente Amsterdam (2020) [Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050](#)

47 Gemeente Amsterdam (2023) [Staat van de Stad](#)

48 I&O Research (2022) [Onderzoek Energietransitie Amsterdam](#)

49 CBS (2023) [De energierekening juni 2023](#)

50 Gemeente Amsterdam (2022) [Energiearmoede in Amsterdam 2021](#)

51 Gemeente Amsterdam (2023) [Staat van de Stad](#)

52 TNO (2022) [TNO Rapport Energiearmoede in Nederland 2022](#)

WATER

Denk je aan Amsterdam, dan denk je aan water. In vrijwel elke uithoek van de stad stroomt of kronkelt er iets. Het vormt niet alleen een schilderachtig decor, maar speelt ook een belangrijke rol voor een gezond Amsterdam. Het is een bron van leven, een middel om te koelen, te reinigen en te genieten. Hierdoor is water onlosmakelijk verbonden met een gezond en levendig Amsterdam.

OVERLAST

Woonwijken in Nederland, waaronder die in Amsterdam, zijn onvoldoende voorbereid op extreme weersomstandigheden zoals, hitte, droogte of zware regenval. Wetenschappers adviseren daarom meer groen in de openbare ruimte voor een betere wateropvang en om hittestress tegen te gaan.⁵³ Dat laatste is ook aan bod gekomen in het hoofdstuk Groen.

In Amsterdam zijn er meerdere gebieden met urgente regenwaterproblemen. Zo zijn de Rivierenbuurt en de Bellamybuurt erg kwetsbaar voor overlast en schade bij extreme neerslag.⁵⁴ Aan de andere kant leiden perioden van droogte weer tot problemen zoals bodemdaling, funderingsproblemen en een verhoogd zoutgehalte in de bodem. Zo ligt op bijna de helft van alle 2500 meetpunten in Amsterdam de gemiddelde laagste waterstand laag of zeer laag. Met name het stadsdeel Centrum en sommige delen van West, Zuid en Oost hebben te maken met lage grondwaterstanden.⁵⁵

CONSUMPTIE

In 2021 verbruikten Amsterdammers gemiddeld 141 liter water per dag door direct gebruik, dat was 12 liter meer dan de gemiddelde Nederlander.⁵⁶ Het meeste water wordt gebruikt door de douche (43%), de WC (21%) en de wasmachine (12%). De rest wordt gebruikt voor bijvoorbeeld de afwas of als drinkwater. Daarnaast verbruikten Amsterdammers indirect nog eens zo'n 6.900 liter water per dag door het kopen van producten waarvoor water wordt gebruikt om ze te produceren. Hierbij gaat het voornamelijk om producten als kleding en vlees. Dit betekent dat de watervoetafdruk van Amsterdammers voor 98% buiten de stad wordt verbruikt om in hun consumptie te voorzien.⁵⁷

VERVUILING

Naar schatting komt er elk jaar tussen de 5 en 13 miljoen ton plastic in onze oceanen terecht.⁵⁸ Dit komt neer op 5 tot 13 met plastic gevulde olympische zwembaden per uur.⁵⁹ Van al het plastic in zee komt tussen de 60% en 80% erin terecht via rivieren, grachten en andere waterwegen, dus ook via de waterwegen uit Amsterdam.⁶⁰ We weten niet precies hoeveel plastic er via Amsterdamse wateren de zee instroomt. Wat we wel weten is dat er jaarlijks zo'n 42.000 kilo plastic uit alleen al de grachten wordt verwijderd.⁶¹ Bovendien halen schoonmakers dagelijks 3.500 kilo afval uit alle Amsterdamse wateren, maar hier zit ook ander materiaal tussen, zoals hout en textiel.⁶² Het baggeren en verwijderen van afval uit het Amsterdamse water kost jaarlijks zo'n €3,2 miljoen.⁶³

53 NOS (2023) ['Wijken in Nederland nog altijd onvoldoende voorbereid op extreem weer'](#)

54 Gemeente Amsterdam (n.d.) [Amsterdam Rainproof](#)

55 Gemeente Amsterdam (2023) [De Staat van de Stad Amsterdam XII. 2022-2023](#)

56 Vewin (2021) [Watergebruik thuis](#)

57 Gemeente Amsterdam (2023) [De Staat van de Stad Amsterdam XII. 2022-2023](#)

58 Plastic Soup Foundation (2023) [Feiten & Cijfers](#)

59 WWF (2023) [Plastic: Waarom we nu moeten handelen](#)

60 Waternet (2019) [Plastic in de watercyclus](#)

61 UNRIC (2020) [Amsterdams innovatieve oplossingen voor plastic afval](#)

62 Het Parool (2017) ['Veel van het plastic afval komt uit de stad'](#)

63 AMS Institute (n.d.) [Solving the Urban Plastic Soup](#)

CIRCULARITEIT

Circulariteit betekent simpelweg dat we slim omgaan met spullen en grondstoffen. In plaats van iets te gebruiken en het daarna weg te gooien, proberen we het opnieuw te gebruiken. Zo wordt afval minder en worden oude dingen weer nieuwe schatten. Circulariteit helpt de aarde gezond te houden en zorgt ervoor dat we langer kunnen genieten van de dingen om ons heen. Dit werkt ook door op kleinere schaal, zoals in Amsterdam.

CIRCULAIR

In 2022 was 27,5% van de Nederlandse economie circulair,⁶⁴ waar dat in 2020 nog 24,5% was.⁶⁵ Hiermee is Nederland koploper binnen de Europese Unie. In een volledig circulaire economie zijn alle gebruikte materialen al minimaal één keer eerder gebruikt. Hierdoor worden kringlopen gesloten en wordt er minder afval geproduceerd. De Nederlandse staat wil in 2050 een volledig circulaire economie.⁶⁶ De stad Amsterdam heeft zich ook verbonden aan dit doel en heeft als tussendoel gesteld om in 2030 de helft aan minder nieuw materiaal te gebruiken dan in het referentiejaar 2016. Vooral nog daalt het gebruik van nieuwe materialen helaas nog te langzaam om het doel van 2030 te halen.⁶⁷

Desalniettemin lijkt het gedrag van de consument wél te veranderen. Inmiddels geeft de helft van de Amsterdammers aan minder nieuwe spullen te kopen.⁶⁸ Hoe minder nieuwe producten er worden gekocht, hoe minder nieuwe grondstoffen er worden gebruikt en hoe

minder afval er wordt geproduceerd. Een stap in de goede richting!

HUISVUIL

In 2022 werd in Amsterdam 367 kg afval per persoon geproduceerd. In 2021 was dat nog 374,6 kg. Van het afval in 2022 is 243,7 kg huishoudelijk restafval.⁶⁹ De gemeente Amsterdam wil in 2025 de hoeveelheid restafval verlagen naar 227 kg. Dat is nog zo'n 7% minder afval dan nu het geval is. Ongeveer 22% van het huisafval wordt gerecycled.⁷⁰

In 2022 werd per persoon gemiddeld 3,2 kg GFT-resten gescheiden aangeleverd. Dat is ruim drie keer zoveel als het jaar daarvoor en de grootste hoeveelheid in ruim 15 jaar.⁷¹ Toch bestaat de gemiddelde Amsterdamse vuilniszak naar schatting nog altijd voor ruim 39% van het gewicht uit groente-, fruit- en etensresten.⁷² Dit zou in 2022 neerkomen op ongeveer 95,5 kg GFE resten. Ongeveer 60 kg van dit afval wordt bovendien gezien als vermijdbare voedselverspilling. Bij vermijdbare voedselverspilling gaat het om voedsel dat wel gegeten had kunnen worden, zoals brood en rijst. Onvermijdbare voedselverspilling gaat om de delen die doorgaans niet als eetbaar worden gezien, zoals schillen en botten.

Amsterdam is van plan meer mogelijkheden te bieden voor het scheiden van de GFT-resten. Vanaf 2024 komen er daarom jaarlijks tienduizend minicontainers bij, speciaal voor GFT. Het is de bedoeling dat vanaf 2030 driekwart van de Amsterdammers hierdoor hun groenafval weer gescheiden kan aanleveren.⁷³

64 Eurostat (2023) [EU's circular material use rate slightly up in 2022](#)

65 CGRI (2020) [The Circularity Gap Report: The Netherlands](#)

66 Rijksoverheid (2023) [Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2050](#)

67 Gemeente Amsterdam (2023) [Dossier: Circulaire Economie](#)

68 Gemeente Amsterdam (2023) [Staat van de Stad](#)

69 CBS (2023) [Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner](#)

70 Gemeente Amsterdam (2020) [Uitvoeringsprogramma afval en grondstoffen 2020 - 2025](#)

71 CBS (2023) [Huishoudelijk afval per gemeente per inwoner](#)

72 Steenhuisen (2022) [Voedselverspilling in Fijn huishoudelijk restafval en GFT-afval](#)

73 Het Parool (2023) [We moeten het nodig hebben over het Amsterdamse afval: waarom scheiden we dat niet?](#)

STRAATVUIL

In 2019 gaven Amsterdammers de overlast van vervuiling voor het eerst een cijfer onder de zes (5,9) en in 2021 is dat met een 5,4 zelfs een echte onvoldoende geworden. Met name in Nieuw-West worden lage cijfers gegeven (4,9), waarbij de gebieden Geuzenveld-Slotermeer en Osdorp het laagst scoren (4,6 en 4,7). De toename van deze overlast speelt in de hele stad. Stadsgebied Weesp kent de minste overlast van vervuiling, maar ook hier daalde het cijfer van een 7,4 naar 6,3. Bij de overlast van vervuiling gaat het hoogstwaarschijnlijk om de overlast rondom afvalinzameling.⁷⁴

In augustus en november van 2022 is er op meer dan 60 plekken zwerfafval verzameld om te kijken waar dit afval precies uit bestaat. Het overgrote deel van dit afval bestaat uit plastic en een kleiner deel uit karton, papier, glas of blik. Sigarettenpeuken - die voornamelijk uit plastic bestaan - zijn goed voor ongeveer de helft van al het zwerfafval.⁷⁵ In 2024 zal het eerste burgerberaad van Amsterdam van start gaan waarin afval centraal zal staan.⁷⁶ Hopelijk kunnen bewoners op deze manier actief bijdragen aan een oplossing voor dit probleem.

74 Gemeente Amsterdam (2023) [Staat van de Stad](#)

75 Gemeente Amsterdam (2023) [Staat van de Stad](#)

76 Gemeente Amsterdam. [Burgerraad](#)

**DE
GEZONDE
STAD**